

EĞİTİM VE ÖĞRETİMDE ETİK

Etik; insanların kurduğu bireysel ve toplumsal ilişkilerin temelini oluşturan değerleri, normları, kuralları, doğru-yanlış ya da iyi-kötü gibi ahlaksal açıdan araştıran bir felsefe disiplini

Ahlak Kavramı; TDK Türkçe Sözlükte ahlâk; “Bir toplum içinde kişilerin benimsedikleri, uymak zorunda bulundukları davranış biçimleri ve kuralları” demektir

Etik, belli bir coğrafya, renk, dil, din, ırk gibi değişkenlerin etkisi altına girmez. **Ahlak** ise, toplumdan topluma değişebileceği gibi, aynı toplum içinde farklı grupların benimsediği ahlâk kuralları arasında da farklılıklar olabilmektedir

Ahlâkta görecelik varken, **etikte** görecelik yoktur. Toplumdan topluma, gruplara göre değişmez.

Etik Davranışın Toplumsal Temelini Oluşturan Etkenler;

1. Kültür
2. Değerler
3. Normlar

Etik İkilem: İki veya daha fazla değer çatışma hali olarak adlandırılan bir kavramdır.

Meslekî Etik; Bir meslek grubunun, mesleğe ilişkin olarak oluşturup koruduğu; meslek üyelerine emreden, onları belli bir şekilde davranmaya zorlayan; kişisel eğilimlerini sınırlandıran; yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan; meslek içi rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan meslekî ilkeler bütünüdür

Meslekî Etik İlkelerin Temel İşlevleri 1. Yetersiz ve ilkesiz üyeleri ayırmak 2. Meslek içi rekabeti düzenlemek 3. Hizmet ideallerini korumak

Eğitimdeki Etik Standartlar:

- A) Öğrenciye Bağlılık İlkesi:** Eğitimciler, bütün öğrencilerin toplumun saygıdeğer ve etkili bir üyesi olarak, kendi potansiyelinin farkına varmaları ve bu potansiyeli gerçekleştirmelerine yardım etmek için çaba gösterirler. Bu amaçla eğitimciler, değerli amaçların formüle edilmesi, bilginin değerinin anlaşılması ve kazanılması, araştırma merakının uyarılması için çalışırlar. Bu yükümlülükleri yerine getirmek için eğitimciler;
- B) Mesleğe Bağlılık İlkesi;** Eğitimcilik, halkın güven ve sorumluluğunu içeren ve profesyonel hizmet ve yüksek idealler gerektiren bir meslektir. Bu inançla, eğitim mesleğinin kalitesi toplumu ve bireyleri doğrudan etkiler. Eğitimciler, mesleki kararların yerine getirilmesinde, mesleki standartların yükseltilmesi ve eğitim mesleğinin saygıdeğer kişileri cezbedecek koşullara ulaşmasını sağlayacak bir iklimin yaratılması için gerekli gayreti göstereceklerdir. Ayrıca mesleğin, gerekli nitelikleri taşımayan kişiler tarafından yerine getirilmesinin önlenmesinde yardımcı olacaklardır. Bu yükümlülükleri yerine getirmek için eğitimciler;

MESLEKİ ETİK İLKELERİ

1-Doğruluk 2-Yasallık 3-Yeterlik 4-Güvenirlilik 5-Mesleğe bağlılık.

Öğretmenlik Meslek Etiği İlkeleri 1. Profesyonellik 2.Hizmette Sorumluluk 3. Adalet 4. Eşitlik 5. Sağlıklı ve Güvenli Bir Ortamın Sağlanması 6. Yolsuzluk yapmamak 7. Dürüstlük-Doğruluk ve Güven 8. Tarafsızlık 9. Mesleki Bağlılık ve Sürekli Gelişme 10. Saygı 11. Kaynakların Etkili Kullanımı

Etik Davranış İlkeleri 1. Görevin yerine getirilmesinde kamu hizmeti bilinci 2. Halka hizmet bilinci 3. Hizmet standartlarına uyma 4. Amaç ve misyona bağlılık 5. Dürüstlük ve tarafsızlık 6. Saygınlık ve güven 7. Nezaket ve saygı 8. Yetkili makamlara bildirim 9. Çıkar çatışmasından kaçınma 10. Görev ve yetkilerin menfaat sağlamak amacıyla kullanılmaması 11. Hediye alma ve menfaat sağlama yasağı

Hediye alma yasağı kapsamında olanlar 1. Görev yapılan kurumla iş, hizmet veya çıkar ilişkisi içinde bulunanlardan alınan karşılama, veda ve kutlama hediyeleri, burs, seyahat, ücretsiz konaklama ve hediye çekleri 2. Taşınır veya taşınmaz mal veya hizmet satın alırken, satarken veya kiralarken piyasa fiyatına göre makul olmayan bedeller üzerinden yapılan işlemler 3. Hizmetten yararlananların vereceği her türlü eşya, giysi, takı veya gıda türü hediyeler 4. Görev yapılan kurumla iş veya hizmet ilişkisi içinde olanlardan alınan borç ve krediler

Hediye alma yasağı kapsamında olmayanlar:

1-Görev yapılan kuruma katkı anlamına gelen, kurum hizmetlerinin hukuka uygun yürütülmesini etkilemeyecek olan ve kamu hizmetine tahsis edilmek, kurumun demirbaş listesine kaydedilmek ve kamuoyuna açıklanmak koşuluyla alınanlar (makam aracı ve belli bir kamu görevlisinin hizmetine tahsis edilmek üzere alınan diğer hediyeler hariç) ile kurum ve kuruluşlara yapılan bağışlar, 2. Kitap, dergi, makale, kaset, takvim, cd veya buna benzer nitelikte olanlar, 3. Halka açık yarışmalarda, kampanyalarda veya etkinliklerde kazanılan ödül veya hediyeler, 4. Herkese açık konferans, sempozyum, forum, panel, yemek, resepsiyon veya buna benzer etkinliklerde verilen hatıra niteliğindeki hediyeler, 5. Tanıtım amacına yönelik, herkese dağıtılan ve sembolik değeri bulunan reklam ve el sanatları ürünleri, 6. Finans kurumlarından piyasa koşullarına göre alınan krediler.

Etik Yaklaşımlar

1. **Meta Etik (Analitik Yaklaşım):** Etik hüküm ve tavırların (tutum) doğasını inceler. Ahlak bilgisinin ne tür bir bilgi olduğunu, onun temelini, doğasını ve yapısını araştırır. Kötü ne? İyi ne? sorularına yanıt arar.
2. **Normatif Etik:** Doğruyu yanlıştan ayıracak pratik ahlak standartlarını ve ahlaklı bir hayatın nasıl yaşanacağını bulmaya çalışır. Eylemlere rehberlik sağlamayı amaçlar. Ahlaki eylemlerimizin içeriğine karar vermemizle ilgilenir. Ne yapmalı? Nasıl yaşamalı? Nasıl bir insan olmalı? sorularına yanıt arar
3. **Uygulamalı Etik:** Belli özel alanlarda ortaya çıkan etik sorunların tartışılması için kriterler oluşturma ve bu özel alanlarda belirlenen kriterlerin insan davranışlarında uygulanması ile ilgilenir. Diğer bir ifade ile, soyut etik kavramların, uygulanması yoluyla somutlaştırılmasıdır

Etik ilkelerin geliştirilmesinde temel alınan yaklaşımlar

- 1-**Hakkaniyet ilkesi:** bütün kararların tutarlı, tarafsız ve gerçeklere dayalı olmasına odaklaşır
- 2- **İnsan hakları ilkesi:** bireylerin varlığı, bütünlüğü ve temel insan hakları üzerinde odaklaşır
- 3-**Faydacılık ilkesi:** Herkes için en iyi olacağı tahmin edilen kararın verilmesi beklenir.
- 4-**Bireysellik ilkesi:** Bireylerin temel amaçlarının kişisel kazançlarını arttırmak olduğunu vurgular.

Etik Sistemler

1-Amaçlanan sonuç etiği (Machiavelli): Faydacılık olarak bilinir.Bir eylemin ahlaki doğruluğu amaçlanan sonuçlar tarafından belirlenir.Eylem fayda getiriyor mu? Sorusuna yanıt aranır.

2-Kural etiği (Kant): Bir eylemin ahlaki doğruluğu standartlar ve yasalar tarafından belirlenir.

Eylem toplumsal standartlara,yasalara,kurallara uygun mu? sorusuna yanıt aranır

3-Toplumsa sözleşme etiği (J.J.Rouesseau): Bir eylemin ahlaki doğruluğu belli bir toplumun normları ve gelenekleri tarafından belirlenir.Birey toplumsal ilke ve standartları benimsemiş mi sorusuna yanıt aranır.

4-Kişisel etik (Buber): Bir eylemin ahlaki doğruluğu kişinin vicdanı tarafından belirlenir.Eylem bireyin vicdanına huzur veriyor mu? Sorusuna yanıt aranır.

5-Sosyal yaşam etiği : Bir eylemin ahlaki doğruluğu kişinin diğer insan ve canlılarla ilişkilerinde kurallara uymasıyla belirlenir.Kişi diğer insanlarla ve canlılarla ilişkilerinde kurallara uyuyor mu? sorusuna yanıt aranır.

Etik Kuramlar

- 1) **Teleolojik (Sonuççu) Kuram:** Karar ve davranışların sonuçlarına önem veren normatif bir etik kuramıdır. Davranışın niyeti, amacı değil; somut sonuçları önemlidir.
- 2) **Deontolojik (Kural/Ödev Temelli) Kuram;** Etik davranış, kurallara (gelenek ve göreneklere, din kurallarına, yasalara) göre doğru olan, hak veya görev olduğu belirlenmiş olan davranıştır. Kişinin ödev ve sorumluluklarını yerine getirirken etik ilke ve kurallara bağlılığını önemser. En iyi bilinen teorisyeni Immanuel Kant'tır
- 3) **Sezgici Etik Kuramı;** Davranışa karar vermede sezgilerin yol gösterici olduğunu ileri sürer

4) Kazuistik (Örnek Olaya Dayalı) Etik Kuramı; Soyut etik ilkeleri somut örnek olaylara uygulayarak pratik çözümler üretmeye çalışan uygulamalı bir etik kuramıdır. İkilemli durumların çözümünde belirli örnek olaylardaki gerçekliklere bakarak değerlendirme yapmayı esas alır.

5) Realist Etik Kuramı; üzerine sistematik yorum yapmış **ilk düşünür Aristoteles'tir.** Aristo Etik adını verdiği eserinde aklın yolunu önermiş ve doğru olan ahlaki davranışların aşırılıklardan uzak olması gerektiğini savunmuştur.

6) Materyalist Etik Kuramı; Materyalist Etik Spinoza etiği olarak da anılır. **Spinoza** insan için mutluluk ve özgürlük etiğini savunur. Spinoza doğaya ve maddi dünyaya önem verir ve Tanrı doğadadır görüşüyle Panteizm inancındadır

7) Pragmatik Etik Kuramı; **Pragmatik Etik** "bir davranış şekli akla ve mantığa uygun, pratik uygulamada da faydalı ise doğrudur" görüşünü savunur. Bu düşünce iyilik ve doğruluk kavramlarını fayda kavramı ile bağdaştırır

Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'inKapsamı 1. Genel bütçeye dahil daireler, 2. Katma bütçeli idareler, 3. Kamu iktisadi teşebbüsleri, 4. Döner sermayeli kuruluşlar, 5. Mahalli idareler ve bunların birlikleri, 6. Kamu tüzel kişiliğini haiz olarak kurul, üst kurul, kurum, enstitü, teşebbüs, teşekkül, fon vs adlarla kurulmuş olan bütün kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan; yönetim ve denetim kurulu ile kurul, üst kurul başkan ve üyeleri dahil tüm personeli kapsar.

Uygulanmayacağı Kişi ve Birimler:1. Cumhurbaşkanı 2. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri 3. Bakanlar Kurulu üyeleri 4. Türk Silahlı Kuvvetleri 5. Yargı mensupları 6.Üniversiteler, hakkında bu yönetmelik hükümleri uygulanmaz

Kamu Görevlileri Etik Kurulu: Türkiye’de etikle ilgili iki temel örgütlenme bulunmaktadır. Birincisi, **Kamu Görevlileri Etik Kurulu, ikincisi ise kurum ve kuruluşlarda oluşturulan etik komisyonları ve yetkili disiplin kurullarıdır.**

Kamu görevlilerinin uymaları gereken **saydamlık, tarafsızlık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme** gibi etik davranış ilkeleri belirlemek ve uygulamayı gözetmek üzere Cumhurbaşkanlığı bünyesinde **“Kamu Görevlileri Etik Kurulu” kurulur.**

Bakanlar Kurulu 11 (onbir) üyeyi biri Başkan olmak üzere seçer ve atar. Üyelerin görev süresi **dört** yıldır. Süresi dolan üyeler Bakanlar Kurulunca **yeniden** seçilebilirler. Kurul üyelerinin görev süresi dolmadan görevlerine son verilemez. Ancak üyeler, **ciddi bir hastalık veya sakatlık nedeniyle iş görememeleri veya atamaya ilişkin şartları kaybetmeleri** halinde, atandıkları usule göre süresi dolmadan **görevden alınırlar**. Üyeler, **görevi kötüye kullanmaktan veya yüz kızartıcı bir suçtan mahkûm olmaları** halinde ise **Cumhurbaşkanı onayıyla** görevden alınırlar. boşalan Kurul üyeliklerine **1 (bir) ay** içerisinde **Bakanlar Kurulunca** yeniden atama yapılır. Bu şekilde atanan üye, **yerine atandığı üyenin** görev süresini tamamlar. Kurul, Başkanın daveti üzerine **en az altı üyeyle** toplanır ve **üye tam sayısının salt çoğunluğunun** aynı yöndeki oyu ile karar verir. Kurul **ayda 4 (dört) defa** toplanır

Kurul Başkan ve üyelerinin toplantılara katılmaları esastır. **Arka arkaya üç toplantıya veya bir yıl içinde toplam on toplantıya katılmayan üyeler istifa etmiş sayılırlar.** Kurulun **sekretarya** hizmetleri Cumhurbaşkanlığı Personel ve Prensipier Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilir

Kamu Görevlileri Etik Kurulunun Görevleri 1. Kamu görevlilerinin görevlerini yürütürken uymaları gereken etik davranış ilkelerini belirlemek, 2. Etik davranış ilkelerinin ihlâl edildiği iddiasıyla re’sen veya yapılacak başvurular üzerine gerekli inceleme ve araştırmayı yapmak, 3. Kamuda etik kültürünü yerleştirmek üzere çalışmalar yapmak veya yaptırmak ve bu konuda yapılacak çalışmalara destek vermek, 4. Hediye alma yasağının kapsamını belirlemek ve uygulamasını izlemek, 5. Kurum ve kuruluşların, etik davranış ilkeleri konusunda uygulamada karşılaştıkları sorunlara yönelik olarak görüş bildirmek

Etik komisyonları: Kurum içinden **en az 3 (üç)** kişiden oluşmaktadır. Görev süreleri ve diğer hususlar **üst yönetici** tarafından belirlenir. Etik komisyonu **üyelerinin özgeçmiş ve iletişim bilgileri, 3 (üç) ay içinde Kamu Görevlileri Etik Kurulu’na bildirilir.** Etik komisyonu, Kurul ile işbirliği içinde çalışır.

1. Kurum ve kuruluşlarda, etik kültürünü yerleştirmek ve geliştirmek, 2. Personelin etik davranış ilkeleri konusunda karşılaştıkları sorunlarla ilgili olarak tavsiyelerde ve yönlendirmede bulunmak, 3. Etik uygulamaları değerlendirmek

Yetkili Disiplin Kurulu: **Kamu Görevlileri Etik Kurulu’nun görev alanı dışındaki** kamu görevlilerinin etik ilkelere aykırı davrandığı gerekçesiyle yapılan başvurular, yetkili disiplin kurullarınca “etik davranış ilkelerine aykırılık olup olmadığı” yönünden değerlendirilir. Yetkili disiplin kurulları, inceleme sonucunda etik ilkeye aykırı davranışın varlığı veya yokluğu konusunda karar verir; **uyarma, kınama vb. bir disiplin cezası veremez.** Yetkili disiplin kurullarının verdiği kararlar ilgili kurum veya kuruluş yetkilisine, **hakkında başvuru yapılan kamu görevlisine ve başvuru sahibine** bildirilir.

